

Annona Nova VIII.

A Kerényi Károly Szakkollégium évkönyve

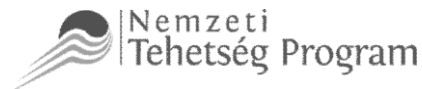

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Kerényi Károly Szakkollégium
Pécs, 2016

Szakmai lektorok:

Bánkúti Gábor, Barabás Gábor, Csibi Norbert, Fedeles Tamás,
Járai Róbert, Kisantal Tamás, Rónaky Eszter, Szendi Zoltán
Weiss János

A kiadvány a *Nemzeti Tehetség Program* támogatásával jelent meg.
NTP-SZKOLL – 15-0041

Kiadó: Kerényi Károly Szakkollégium
Felelős kiadó: Bagi Zsolt

Szerkesztők:

Lisa Obermeier, Máté Zsolt, Rétfalvi P. Zsófia, Szanyi-Nagy Judit,
Vilmos Eszter, Vörös Eszter

Borítóterv:

Szanyi-Nagy Judit

Nyomdai előkészítés és kivitelezés:

Virágmandula Kft.

ISSN: 2061-4926

© A szerzők, 2016

© A szerkesztők, 2016

Minden jog fenntartva.

Tartalomjegyzék

András Csaba: Előszó	7
Kocsis Árpád: „Ez a törvény?” – Velencei vizeken ne kalmárkodj	11
Fetzer Beáta: Die Verkörperung der Angst – Die literarisch-anthropologische Erscheinung der Angst in Fräulein Else und Spiel im Morgengrauen von Arthur Schnitzler	23
Zsupos Norbert: Elmélet és gyakorlat Gilles Deleuze filozófiájában – Michael Hardt Deleuze-értelmezéséről	37
Bodrogai Dóra: A két főszereplő közötti kapcsolat dinamikája Szabó Magda Az ajtó című regényében és ennek filmadaptációjában	49
Vilmos Eszter: Emma és az okos szüzek – Két versfordítás-elemzés	65
Kovács Péter: Polémiák a Liliomos Herceg körül – A Szent Imre-legendahistoriográfiájának áttekintése	85
Ignác Ágoston: Megjegyzések a 14. századi krónikaszerkesztményhez – Historiográfiai áttekintés egy jelenleg zajló kutatáshoz	99
Sipos Balázs: A Kodály Zoltán úti lakótelep építése 1967-től 1985-ig	111
Sipos Balázs: A pécsi Nagyárpádi városrész (Árpádváros) építéstörténete 1974–1990 között	125
Endródi Edina: A bélyegtörvény történeti áttekintése a bostoni újságok tükrében	145
A Kerényi Károly Szakkollégium tagjai a 2015/2016-os tanévben	161
A Kerényi Károly Szakkollégium mentorai a 2015/2016-os tanévben	162
A Kerényi Károly Szakkollégium év végi konferenciájának plakátja	163

Endrődi Edina vagyok, a PTE BTK történelem szakos hallgatója. A XVIII–XIX. századi angol–amerikai kapcsolatok érdekelnek elsősorban, ezért is választottam kutatási témámnak az amerikai függetlenségi háború előzményeit. Tanulmányaim alatt kétszer is jártam az Egyesült Államokban, ahol első kézből juthattam forrásokhoz. A jövőben is az angol és az amerikai történelmet szeretném kutatni.

ENDRŐDI EDINA

A bélyegtörvény történeti áttekintése a bostoni újságok tükrében

Bevezetés

A kutatásomban az amerikai függetlenségi háború előzményeivel foglalkozom. Jelen tanulmányomban – az egyik legjelentősebbet – a bélyegtörvényt mutatom be részletesebben. A britek már korábban is vetettek ki adókat a gyarmataikra, mégis ez volt a gyarmatokon élők számára a legfelháborítóbb. Ez ugyanis egy egyenes adó volt, amelyet mindenkinek fizetnie kellett. A korábbi adók nem sújtották közvetlenül az embereket, azokat csak közvetve fizették, mert elsősorban a kereskedőket terhelték.¹

Az amerikai függetlenségi háború előzményeinek kutatásához heti rendszerességgel megjelenő korabeli lapokat vizsgálok, elsősorban olyanokat, amelyek Bostonban jelentek meg. Összehasonlítom, hogy a lojalista és a patrióta szemléletű lapokban megjelent cikkek

¹ Az adókról részletesebben lásd Middlekauff összefoglalását. BOYER, Paul S. et al: *The Enduring Vision. A History of the American People*, Heath and Company, Lexington, Massachusetts, 1990, 136–138.

hogyan és miben térnek el egymástól.² Az általam felhasznált lapok egy gyűjtemény részei, melyeket egy Harbottle Dorr, Jr. nevű bostoni kereskedő vásárolt és rendezett össze. Dorr 1777 és 1791 között városi tanácsos is volt, valamint a Sons of Liberty (*Szabadság Fiai*) nevű szervezet tagja, mely tényekből arra lehet következtetni, hogy a gyarmatok függetlenedését támogatta. 1765-től kezdve több évet töltött azzal, hogy az újságokat gyűjtötte, rendszerezte, és a cikkek mellé saját megjegyzéseit, kiegészítéseit jegyezte le. Tizenhárom különböző újságot tartalmaz a kollekció, mint például *The Boston Evening-Post*, *The Massachusetts Gazette*, *The New-England Chronicle*, *The Boston Weekly News-Letter*. Harbottle Dorr, Jr. gyűjtötte mind a patrióta, mind a lojalista szellemű újságokat is. Például a *The Boston-Gazette, and Country Journalt*, amit Benjamin Edes és John Gill adtak ki, a patrióták nézeteit tükrözte; a John Mein és John Fleeming által kiadott lapok, a *Boston Chronicle* a Torykat támogatta, vagyis a lojalistákat.³

Mivel még kutatásaim elején járok, ezért jelen tanulmányomban kizárólag a tartalmi részekre szorítok. Ezek feltárására alkalmas módszer a hírelemzés, viszont a későbbiekben, a téma mélyebb feltárásakor a diskurzuselemzéshez (*discourse analysis*) fogok folyamodni. A kutatás újító jellegét a két eltérő szempontból történő vizsgálat jelenti, hiszen eltérő emberek eltérő módon értelmeznek eseményeket – különösen, ha két szembenálló félről van szó. A továbbiakban azt vetem össze, hogyan írnak a patrióta és a lojalista szemléletű lapok a brit parlament intézkedéseivel kapcsolatban.

² A lojalisták a britekhez maradtak hűek, és elvetették a függetlenedési törekvéseket, a patrióták pedig velük ellentétben támogatták, hogy a gyarmatok elszakadjanak a britektől. Ezek a lapok elérhetőek a Massachusetts Historical Society honlapján. Lásd <http://www.masshist.org/dorr/>.

³ *The Annotated Newspapers of Harbottle Dorr, Jr. About the collection*. Lásd <http://www.masshist.org/dorr/about> (letöltve: 2014. 12. 09.)

A kutatási módszer és a kutatás alapját képező szövegállomány bemutatása

A cikkeket a hírelemzés módszerét figyelembe véve vizsgáltam. Az újsághírelemzés újságok cikkeit vizsgálva állapítja meg, hogy például a lapok illetve a cikkek szerzőinek politikai állásfoglalását, illetve, hogy a hír milyen információt hordoz. Továbbá strukturális felépítését is elemzi, valamint segítségül hív kvalitatív és kvantitatív módszereket.⁴

Az általam vizsgált újságokat az 1-es számú táblázat tartalmazza. Az alábbi bemutatási forma áttekinthetőbbé teszi az egyes lapok (patrióta vagy lojalista) irányultságát, valamint terjedelmét.⁵

1-es számú táblázat

Lap címe	Megjelenés ideje	Gyűjteményben szereplő lapok	Irányultság	Kiadó	Terjedelem
<i>Boston Evening-Post</i>	1735–1775.	1765–1775.	patrióta	Thomas Fleet, John Fleet	4 oldal (kiegészítéssel néha 6 oldal) ⁶
<i>Boston Gazette, and Country Journal</i>	1756–1779.	1665–1777.	patrióta	John Gill, Benjamin Edes, Benjamin Edes, Jr, Peter Edes	4 oldal (kiegészítéssel néha 6 oldal)
<i>Boston Post-Boy & Advertiser</i>	1757–1775.	1765., 1767.	lojalista	John Green, Joseph Russel	4 oldal (esetleg 2 oldal)
<i>Massachusetts Gazette and Boston News-Letter</i>	1763–1765.	1765.	lojalista	Richard és Samuel Draper	4 oldal

⁴ Dijk, Teun A. Van: *New Analysis. Case Studies of the International and National New in the Press*, Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, Hillsdale, New Jersey, 1988, 8–9.

⁵ Ennek oka, hogy tanácsosabb hasonló terjedelmű újságokat összehasonlítani.

⁶ A nagyobb terjedelem az események megnövekedésével állt összefüggésben.

A lapok olvasásakor az 1765. április és december közötti időszakot vettem figyelembe, ugyanis ez év márciusában vezették be a bélyeg-törvényt, s ezt követően játszódtak le közvetlen következményei a gyarmatokon. Négy újságot vizsgáltam meg, két patrióta (*Boston Evening-Post* és *Boston Gazette, and Country Journal*) és két lojalista (*Boston Post-Boy & Advertiser* és *Massachusetts Gazette and Boston News-Letter*) lapot, amelyek Bostonban jelentek meg. Harbottle Dorr, Jr. gyűjteménye jóval több patrióta lapot tartalmaz, mint lojalistát, ami arra enged következtetni, hogy a gyűjtő a patriótákkal szimpatizált, mely következtetést az is megerősíti, hogy tagja volt a Sons of Libertynek (*Szabadság Fiai*). A lapok átolvasásakor azt vettem figyelembe, hogy írnak-e bennük a bélyegtörvényről, a bélyegosztókról, valamint a bélyegosztókat és a hivatalnokokat ért támadásokról. Ebben a tekintetben a két patrióta lapban szereplő cikkek, amelyekben a fentebb említett események szerepelnek, többnyire az első, második és harmadik oldalon olvashatóak, a negyedik oldalon ritkábban találkozni velük, akkor is csak pársoros hírek formájában. Viszont a második oldalon is csupán négy-ötsoros híreket közöltek a fenti témákról. A hosszabb, az oldal egynegyedét, egyharmadát, illetve felét kitöltő cikkek az első és a harmadik oldalon kaptak helyet. Többször használták a lapok kiegészítést (*supplement*), ekkor az ötödik oldalon is hosszabb cikkek jelentek meg a korábban felsorolt eseményekről. A rendelkezésemre álló lojalista lapok viszont többnyire az első és a második oldalon közölték a bélyeg-törvénnyel, bélyegosztókkal és a támadásokkal kapcsolatos híreket. Az eseményekkel kapcsolatos (hosszabb) híreket az újság első, illetve páratlan oldalain közölték. Ennek oka, hogy ezeken a helyeken voltak a legszembetűnőbbek; ide tehát azok a szövegek kerültek, melyekre igyekeztek felhívni az figyelmet – a legfontosabbnak tartott események és az olvasói vélemények. A pársoros (rövid) hírek többnyire más gyarmatokon történt, kevésbé jelentős eseményekről számoltak be.

Történeti háttér áttekintése

A britek a bélyegtörvényt megelőzően már többféle adót vetettek ki a gyarmatokon élőkre, például az 1733-as melasz-, vagy az azt módosító 1764-es cukortörvényt. A brit államadósság folyamatosan növekedett, a briteket pedig feldühítette, hogy hatalmas adót kellett fizetniük. (A második legmagasabbat Európában.) Az anyaországban 1765-ben átlagosan 26 shilling volt a fejenkénti adó, a gyarmatokon viszont átlagosan fél vagy másfél shillinget fizettek. Mivel a gyarmatok mérsékelten voltak megadóztatva a britekhez képest, George Grenville miniszterelnök úgy gondolta, hogy az államadósság rendezése érdekében megemelheti az adókat,⁷ s a Parlament 1765 márciusában elfogadta a bélyegtörvényt. Az előírta, hogy az amerikai gyarmatokon élők kötelesek különleges, vízzel ellátott papírt használni az újságok nyomtatásához, valamint a hivatalos dokumentumok, engedélyek és egyetemi oklevelek kiállításakor. Az újságok és pamfletok esetében a méretüktől függött az adó mértéke. A cukortörvénytől eltérően – ami egy közvetett adó volt, és elsősorban a kereskedőket terhelte –, a bélyegtörvény egy közvetlen adó volt, ami minden embert érintett a gyarmatokon. Mindenkinek, aki végrendeletet készített, kártyát vagy újságot vásárolt, pénzt kölcsönzött, vagy egyéb hivatalos ügyet intézett, fizetnie kellett.⁸

Grenville 1764. március 9-én jelentette be, hogy várhatóan bélyegadókat vetnek ki a gyarmatokra, viszont annak tartalmáról semmilyen konkrét információt nem közölt. Mikor a bélyegtörvénnyel kapcsolatos hírekről a gyarmatokon élők tudomást szereztek, először több információt szerettek volna a lehetséges törvényről, mivel a gyarmatokra érkező hírek többnyire hiányosak voltak.⁹ Az ügy tisztázása érdekében a gyarmatok képviselői sürgős találkozót kértek George Grenville-től. A megbeszélés 1764. május 17-én valósult

⁷ BOYER, Paul S. et al: *The Enduring Vision. A History of the American People*, Heath and Company, Lexington, Massachusetts, 1990, 136.

⁸ Uo., 137.

⁹ MIDDLEKAUFF, Robert: *The Glorious Cause: the American Revolution, 1763–1789*, Oxford University Press, Oxford, New York, 1985, 70.

meg, viszont nem szolgált számukra több hasznos információval. Grenville nem tudta a törvény vázlatát bemutatni, és azt sem állapította meg, hogy pontosan mely termékeket fogja az adó terhelni, valamint milyen mértékben.¹⁰ Nem foglalkozott a gyarmatokon szerveződő tiltakozásokkal, melyek a törvény bevezetése ellen irányultak, viszont belátta, hogy szükség van egy találkozóra. Ezért 1765. február 2-ra a gyarmatok négy legbefolyásosabb londoni képviselőjét hívta egy megbeszélésre, ami csupán formális gesztus volt. Ezt a csoportot Benjamin Franklin (tudós, író, Pennsylvania képviselője), Jared Ingersoll (Connecticut képviselője), Richard Jackson (Massachusetts képviselője) és Charles Garth (Dél-Karolina képviselője) alkották. Grenville azonban nem gondolta komolyan, hogy enged a bélyegtörvény bevezetéséből – 1765. február 6-án az alsóház elé terjesztette tervezetét.¹¹

A gyarmatok delegáltjai kérvényekkel is tiltakoztak a törvény elfogadása ellen. Charles Garth egy Észak-Karolinából származó petíciót, Richard Jackson pedig többet is benyújtott, amelyeket Connecticutban és Massachusettsben fogalmaztak meg, de hiábavaló volt minden igyekezetük. A Parlament figyelmen kívül hagyta beadványaikat, a király pedig 1765. március 22-én elfogadta a bélyegtörvényt.¹²

Az események megjelenése a kutatásba bevont lapokban

A patrióta szellemű *Boston Gazette, and Country Journal*ben megjelent egy levélrészlet, amelyet – ahogy a cikk elején szereplő leírásban említettük – egy londoni úriember küldött egy charlestoni barátjának. A szöveg szerint a Londonban tárgyaló gyarmati képviselők mindegyike olyan instrukciókkal érkezett, hogy hangsúlyozzák a

¹⁰ Uo., 71.

¹¹ Cook, Don: *The Long Fuse. How England Lost the American Colonies*. Atlantic Monthly Press, New York, New York, 1995, 65–66.

¹² MIDDLEKAUFF, Robert: *The Glorious Cause: the American Revolution, 1763–178.*, Oxford University Press, Oxford, New York, 1985, 73–74.

gyarmatok jogait, és álljanak ellen a Parlament erejének. Azonban a képviselők közül négyen találkoztak Grenville-lel, hogy tárgyaljanak más lehetséges megoldásokról. A levélíró látszólag nem zárkózott volna el egy mindenki számára elfogadható megoldástól, annak ellenére, hogy az a bélyegtörvény bevezetése felé hajlott – a Parlamenttel együtt. Valamint az is szerepelt az üzenetben, hogy a Parlament egyetértett abban, hogy nem fogadnak el petíciókat.¹³ A levelet nagy hírértékűnek ítélték, mert két lap is a címdoldalon közölte; a korábban említetten kívül, azzal egy napon a *Boston Evening Post*ban is megjelent a részlet.¹⁴ Az utóbbi esetében ez volt az egyetlen hír, amit a címlapon közöltek (az oldal további részét kereskedők hírdetései töltötték ki), tehát valóban fontosnak tarthatták a szerkesztők, amiért kivételt tettek vele.

A *The Boston Evening Post* egyik júniusi számában foglalkozott egy cikk a kérvényekkel, melyeket a Parlament elutasított azzal az indokkal, hogy nem lehet adótörvény ellen petíciót benyújtani. A szöveg szerzője ezt felháborítónak találta, mivel komoly következményekkel járhat az amerikaiakra nézve, hogy még ilyen kis mértékben sem szólhatnak bele az őket (is) érintő törvényekbe.¹⁵ Az amerikai vezető politikai réteg jelentős része elutasította, hogy a brit Parlament meg akarja őket adóztatni, csakhogy korlátozott hatalmuk volt a törvénykezésben, mert például azt elfogadták, hogy a Parlament szabályozza a birodalom kereskedelmét. Az amerikaiak azt állították, hogy jelentős önkormányzatuk van, hasonlóan az írekéhez, akik saját maguk adóztathattak, viszont a törvényhozásba

¹³ EDES, Benjamin–Gill, John: *The Boston Gazette, and Country Journal*, 1765. május 13. The Annotated Newspapers of Harbottle Dorr, Jr., <http://www.masshist.org/dorr/volume/1/sequence/89>. (letöltve: 2015. 10. 08.)

¹⁴ FLEET, John, Fleet, Thomas: *Boston Evening Post*. 1765. május 13. The Annotated Newspapers of Harbottle Dorr, Jr. <http://www.masshist.org/dorr/volume/1/sequence/86> (letöltve: 2015. 10. 12.)

¹⁵ FLEET, John, Fleet, Thomas: *Boston Evening Post*. 1765. június 3. The Annotated Newspapers of Harbottle Dorr, Jr. <http://www.masshist.org/dorr/volume/1/sequence/106> (letöltve 2015. 03. 14.)

nem avatkozhattak bele.¹⁶ Az amerikaiak lényegében úgy vélték, hogy a birodalom inkább laza szövetség, mint állam, amit Londonból irányítanak.

Grenville-nek és brit támogatóinak szemében az érintett adóból befolyt pénz viszonylag kis összegnek számított. Nagy-Britanniában is voltak olyanok, akik elleneztek a törvényt, mint például az id. William Pitt, a parlament tagja, Grenville sógora. Ő azt hangsúlyozta, hogy az amerikaiaknak soha nem volt kötelező fizetni a brit adókat, saját magukat adóztatták. Grenville abban egyetértett Pittel, hogy a gyarmatokon élők nem adóztathatók meg anélkül, hogy rendelkeznének képvisellel a Parlamentben. Viszont azt állította, hogy az amerikaiak márpedig képviselve vannak a Parlamentben, annak ellenére, hogy azok egyetlen embert sem választottak a képviselők közül. Angliában a Parlament tagjai az egész nemzetet reprezentálták, nem csak a saját kerületüket, továbbá a legtöbb felnőtt brit férfinak nem volt elegendő tulajdona ahhoz, hogy szavazzon, vagy olyan nagyvárosokban éltek, amelyeknek nem volt képviselőjük a Parlamentben – vagyis virtuálisan álltak ki értük. Grenville úgy gondolta,¹⁷ hogy az amerikai gyarmatokon élők is ilyen státusszal rendelkeznek, tehát képviselve vannak a Parlamentben.¹⁸ A gyarmatokon (bár lehet, hogy nagyra becsülték a Parlamentet), kevesen gondolták úgy, hogy az ő érdekeik is reprezentálva lennének.

¹⁶ GREEN, John – Russel, Joseph: *The Massachusetts Gazette and Boston News-Letter*. 1765. május 30. The Annotated Newspaper of Harbottle Dorr, Jr. <http://www.masshist.org/dorr/volume/1/sequence/101> (letöltve: 2015. 04. 28.)

¹⁷ Szakirodalmakból valamint több lap cikkeinek utalásából lehet erre következtetni. Például: BOYER, Paul S. et al: *The Enduring Vision. A History of the American People*, Heath and Company, Lexington, Massachusetts, 1990, 137–138.; Cook, Don: *The Long Fuse. How England Lost the American Colonies*. Atlantic Monthly Press, New York, New York, 1995, 50–69. GREEN, John – Russel, Joseph: *The Massachusetts Gazette and Boston News-Letter*. 1765. május 30. The Annotated Newspaper of Harbottle Dorr, Jr. <http://www.masshist.org/dorr/volume/1/sequence/101> (letöltve: 2015. 04. 28.)

¹⁸ BOYER, Paul S. et al: *The Enduring Vision. A History of the American People*, Heath and Company, Lexington, Massachusetts, 1990, 137–138.

Elfogadták, hogy a virtuális képviselőt érvényes Angliára és Skóciára, de azt nem, hogy ez a gyarmatokon élőkre is vonatkozik.¹⁹

Grenville azt sem fogadta el, hogy az amerikaiak azért ne fizessék a britek által kivetett adókat, mert a saját gyűléseik által magukat adóztatják meg. Szerinte ezek a gyűlések nem különböztek az angol vagy a skót városi tanácsoktól, amelyeknek a hatásköre nem érvénytelenítette a Parlament hatalmát.²⁰ A *Massachusetts Gazette and Boston News-Letter* lojalista lap közölte a Charles Townshend és Isaac Barré ezredes közti parlamenti nézeteltérést: Townshend cinikusan megkérdezte, hogy a gyarmatokon élőknek nehezükre esne-e kivenni a részüket az adók kiegyenlítéséből. Erre válaszul az ezredes kifejtette, hogy az emberek egy másik földrészre költöztek a britek uralma elől, és megküzdöttek minden nehézséggel, ami érte őket. Barré szerint úgy éltek Amerikában, hogy a britek nem törődtek velük, csak akkor, mikor nehéz helyzetbe kerültek; számukra a törődés azt jelentette, hogy vezetőket küldtek a gyarmatokra, akik irányították és kihasználták őket. Ennek ellenére szerinte a lakosok hűségesekek voltak, ugyanakkor féltékenyek is az Angliában élők szabadságára.²¹ A *The Boston-Gazette, and Country Journal* című patrióta lap szintén beszámolt erről a vitáról (igaz, hónapokkal később), viszont csak Barré beszédét közölte. Azt nem említette, hogy Townshend megjegyzésére volt ez egy reakció. Az információ tehát nem volt teljes, és úgy tűnt, mintha Townshendnek nem is lett volna része az eseményekben, pusztán Barrének, aki lelkesen támogatja a patriótákat.²² Tehát a lojalista lap az eseményről teljesebb képet mutatott, a patrióta lap pedig torzított, és azt a látszatot keltette, hogy Barré önmagától szólalt fel a Parlamentben, a gyarmatok ügyének védelmében.

¹⁹ Uo., 138.

²⁰ Uo., 138–140.

²¹ GREEN, John – Russel, Joseph: *The Massachusetts Gazette and Boston News-Letter*. 1765. május 30. The Annotated Newspaper of Harbottle Dorr, Jr. <http://www.masshist.org/dorr/volume/1/sequence/101> (letöltve: 2015. 04. 28.)

²² GILL, John – Edes, Benjamin. *The Boston-Gazette, and Country Journal*. 1765. augusztus 19. The Annotated Newspaper of Harbottle Dorr, Jr. <http://www.masshist.org/dorr/volume/1/sequence/171> (letöltve: 2014. 12. 09)

A cukortörvénytől eltérően a bélyegtörvény a korszakban nagy-nak számító politikai vihart kavart 1765-ben, amely végigsöpört az összes gyarmaton, és minden társadalmi réteget érintett. Az első hírek a bélyegtörvényről április első két hetében érkeztek, viszont a következő hat hét folyamán nem próbálkoztak ellenállással a gyarmatokon. Csak május végén kezdett az ellenállás formát ölteni: Patrick Henry, egy huszonkilenc éves virginiai ügyvéd, meggyőzte a virginiai gyűlést (*Virginia House of Burgesses*), hogy fogadjanak el néhány olyan határozatot, amelyekben elutasítják a Parlament azon hatáskörét, hogy az amerikai gyarmatokat megadóztassa. Emellett kijelentette, hogy a Parlament olyan testület, amelyben nem ül egyetlen képviselőjük sem, tehát nem jogosult arra, hogy megadóztassa őket. Az év végére nyolc másik gyarmat testülete is Virginia mellé állt.²³

Henry május 20-án bukkant fel először a virginiai gyűlésen, és tíz nappal később ismertette a már korábban említett határozatokat, amelyek *Virginia Resolves* néven váltak ismertté. Ekkorra azonban a gyűlésen résztvevő 116 tagból már csupán 39 volt jelen; a jelenlévők május 30-án egyhangúan elfogadták az öt határozatot, melyek közül a következő napon az ötödik határozatot érvénytelenítették.²⁴ Mégis, több újságban megjelent ez utóbbi is, mintha elfogadták volna. Sőt, több lap hatodikát és hetedikét²⁵ is közreadott.²⁶ 1765 folyamán más államokban is megpróbálták Virginia példájához hasonlóan, hivatalos fórumon ellenállást kifejteni a bélyegtörvénnyel szemben. 1765 októberében megrendezték a bélyegtörvény kongresszust (*Stamp Act Congress*) New York városában, amelyen kilenc állam 27 képviselője vett részt, és elfogadták a *Virginia Resolves*-hoz hasonló határozatokat;

²³ BOYER, Paul S. et al: *The Enduring Vision. A History of the American People*, Heath and Company, Lexington, Massachusetts, 1990, 139.

²⁴ Arról határoztak többek között, hogy csak olyan illetékes szervek vehetnek ki rájuk adót, amelyek tudják, hogy az emberek milyen adókat lesznek képesek fizetni.

²⁵ Nem tudni, hogyan vagy milyen okból kifolyólag kerültek ezen információk az újságokba. Az őket megjelentető lapokon kívül máshol nem lehet róluk olvasni.

²⁶ MIDDLEKAUFF, Robert: *The Glorious Cause: the American Revolution, 1763–1789*, Oxford University Press, Oxford, New York, 1985, 81.

emellett kérték a Parlamentet és a királyt, hogy vonják vissza a törvényt. Arról is döntöttek, hogy a Parlamentnek nincs hatalma adót kivetni Nagy-Britannián kívüli területekre. Ezeket a határozatokat csak az ősz folyamán tudták elfogadtatni, ugyanis a tavaszi ülészakot már éppen befejezték, mikorra a Virginiában elfogadott határozatok híre hozzájuk is eljutott, és ilyen gyorsan nem tudtak ismét összeülni.²⁷ A bélyegtörvény kongresszust Angliában szinte teljesen figyelmen kívül hagyták, valamint az amerikai gyarmatokon sem váltott ki jelentős érdeklődést, mivel még nem volt jelentős összefogás (együttműködési igény) az államok között. Ennek ellenére mégis fontos eredménnyel járt: még az egymással rivalizáló államok küldöttei is összegyűltek, hogy a mindegyiküket (kisebb-nagyobb mértékben) érintő bélyegtörvényt megvitassák. Ez jelentős lépés volt az összefogásuk felé.²⁸

Eközben a törvény elleni aktív ellenállás is kezdett formát öltetni, amelyben Massachusetts államé volt a vezető szerep. Bostonban középosztálybeli iparosok, kereskedők és egy nyomdász – Benjamin Edes, aki John Gillel a *Boston Gazette, and Country Journal*t adta ki –, egy kis csoportot alakítottak, amely a Loyal Nine (*Hűségés Kilenc*) nevet viselte, és melynek célja a bélyegtörvény elleni tiltakozás volt. A csoport általában Chase és Speakman szeszfőzdéjében tartott gyűlést, ahol terveztek egy rendzavarást augusztus 14-re. Észrevették, hogy a törvény végrehajtásának gyenge láncszemei a bélyegosztók (*stamp distributors*), akik a bélyegtörvény szerint a hivatalos dokumentumok használatakor, valamint az újságok elkészítéséhez szükséges, vízjellel ellátott papírokat adták ki. A csoport tagjai úgy gondolták, hogy ha el tudják érni, hogy a bélyegosztók lemondjanak még november 1. előtt, akkor a törvény működéséptelen lenne.²⁹ Boston vette át a vezető szerepet az ellenállásban, a város lakói

²⁷ BOYER, Paul S. et al.: *The Enduring Vision. A History of the American People*, Heath and Company, Lexington, Massachusetts, 1990, 139.

²⁸ BAILEY, Thomas Andrew: *The American Pageant: a history of the republic*, Heath and Company. Lexington, Massachusetts, 1987, 96.

²⁹ BOYER, Paul S. et al.: *The Enduring Vision. A History of the American People*, Heath and Company, Lexington, Massachusetts, 1990, 139.

ugyanis elsősorban kereskedelemről és alkoholleparlásból éltek, tehát egyetlen másik kikötőt sem érintette ennyire negatívan a cukortörvény. Ráadásul a város éppen próbált talpra állni egy óriási tűzvész után, amely 1760-ban söpört végig rajta, és több mint 170 raktárát, illetve minden tízedik család otthonát elpusztította.³⁰

A városi gyűjtogató-fosztogató csoportok egyesülésüket követően 1765. augusztus 14. reggelén egy Andrew Oliverre, a bostoni bélyegforgalmazóra hasonlító babát lógattak fel egy fára. A csoport tagjainak neve ismeretlen, kivéve vezetőjüké, Ebenezer MacIntoshé, aki korábban cipészként dolgozott. A fenti eseményt a *The Boston Evening-Post* harmadik augusztusi száma részletesen közölte néhány nappal később. A leírás szerint a hasonmás baba mellett egy bakancs (*boot*) is lógott, amelyből egy ördög mászott ki, amivel Bute grófjára utaltak,³¹ aki 1762–1763 között volt miniszterelnök Angliában; ezzel próbálták kigúnyolni.³² Habár Bute nem viselt már semmilyen hivatalt Angliában, ennek ellenére még mindig ő volt a szimbóluma annak, hogy a gyarmatok jogaiba beleavatkoztak. A közelben élők közül néhányan szerették volna leszedni a bábút, de őket figyelmeztették, hogy ne tegyék. Thomas Hutchison alkormányzó is utasította a sheriffet a bábu eltüntetésére, aki nem volt hajlandó ennek a parancsra engedelmessé válni, ugyanis ezzel testi épségét fenyegette volna.³³ Alkonyatkor a bábu körül kialakult tömeg a kikötőbe vo-

³⁰ Uo., 139.

³¹ Az angol bakancs – boot, és Bute nevének kiejtésbeli hasonlósága. Egyébként több gyarmaton és városban is ezzel a szimbólummal utaltak rá. Lásd: EDES, Benjamin – Gill, John: *The Boston Gazette, and Country Journal*. 1765. augusztus 19. The Annotated Newspapers of Harbottle Dorr, Jr. <http://www.masshist.org/dorr/volume/1/sequence/171> (letöltve 2016. 02. 06.)

Ezt a későbbiekben is említik többször is, például. Lásd: EDES, Benjamin – Gill, John: *The Boston Gazette, and Country Journal*. 1765. november 18. <http://www.masshist.org/dorr/volume/1/sequence/284>

³² FLEET, John, *The Boston Evening-Post*. 1765. augusztus 19. The Annotated Newspapers of Harbottle Dorr, Jr. <http://www.masshist.org/dorr/volume/1/sequence/173> (letöltve: 2015. 09. 14.)

³³ MIDDLEKAUFF, Robert: *The Glorious Cause: the American Revolution, 1763–1789*, Oxford University Press, Oxford, New York, 1985, 90.

nult, és lerombolta Oliver új hivatali épületét a Kilby Streeten. Valójában ebben az épületben Oliver kereskedőknek adott bérbe helységeket, a tömeg viszont Bélyeg Hivatalnak (*Stamp Office*) nevezte, és igen rövid idő alatt lerombolta. Végezetül az Oliver Streeten álló házához vonultak, kövekkel dobálták meg és jelképesen lefejezték a hasonmás babát.³⁴ Miután a tömeg hiába kereste Olivert –, aki ekkorra már egy szomszédos házban rejtőzött el –, visszatért a gyűlölt ember házához, és szétzúzták az összes berendezést. A Loyal Nine korábban figyelmeztette Olivert, hogy mondjon le bélyegforgalmazói tisztségéről, ő azonban ezt nem vette tudomásul. A dühös tömeg végül mégis elérte célját: Andrew Oliver másnap reggel lemondott. Azonban Thomas Hutchison sem kímélték. Augusztus 26-ának éjjelén tömeg gyűlt össze a King Streeten, ahol tüzet gyújtottak, és azt kiáltották, hogy „szabadság és tulajdon” („*liberty and property*”). A tömeg több hivatalt viselő otthonába is betört, berendezéseiket szétzúzták, valamint kirabolták őket. Ezt követően a fő célpont, Thomas Hutchison házához mentek, ahol szinte mindent összetörtek vagy elloptak.³⁵

Hasonló események történtek más gyarmatokon is: Newport városában és Rhode Islanden. Az ellenállás élén William Ellery és Samuel Vernon állt. Itt, Newportban augusztus 27-én akasztottak fel hasonmás babákat, melyek mellkasára degradáló mondatok kerültek. A bábuk a bélyegforgalmazó Augustus Johnstont, Dr. Thomas Moffatot, valamint Martin Howardot jelképezték. A Johnstont ábrázolón például a „Bélyeges Ember” („*The Stamp Man*”) felirat szerepelt. A délutánra összegyűlt tömeg leakasztotta a hasonmás babákat majd elégette őket. Johnston, Moffat és Howard ekkorra már elhagyták a várost.³⁶

³⁴ FLEET, John: *The Boston Evening-Post*. 1965. augusztus 19. <http://www.masshist.org/dorr/volume/1/sequence/173> (letöltve: 2015. 09. 14.)

³⁵ MIDDLEKAUFF, Robert: *The Glorious Cause: the American Revolution, 1763–1789*, Oxford University Press, Oxford, New York, 1985, 92-93.

³⁶ Uo., 100–101.

Egy másik – a Loyal Nine-hoz hasonló elveket valló csoport – mely Sons of Liberty-nek (*Szabadság Fiai*) nevezte magát is kezdett formálódni a gyarmatokon, és Boston példáját igyekezett követni.³⁷ Az 1765. augusztus 14. és november 1. közötti tíz hét volt az ellenállás legzavarosabb időszaka.³⁸ A Sons of Liberty tagjai elsősorban az áldozataik tulajdonát támadták, valamint bélyegforgalmazókat szegényítették meg, gyilkosság nem történt.³⁹ 1765 őszétől kezdve a vezetők tüntetéseket szerveztek, és megtiltották a résztvevőknek, hogy fegyvert viseljenek; még akkor is, amikor felfegyverzett ellenfelekkel találtak szemben magukat.

Az ellenzők végül elérték céljukat: október 1-re kettő kivételével minden bélyegforgalmazó lemondott tisztségéről. Egyikük, az észak-karolinai Thomas Huston november 16-án távozott. Másikuk, George Angus, akit Georgia bélyegforgalmazójának jelöltek ki, 1766 januárjáig meg sem érkezett a városba. Mikor visszaérkezését követően megtudta, mi történhet vele, átadta a vízjellel ellátott papírokat a vámszedőknek, és nyomban elhagyta a gyarmatot.⁴⁰

Ezen felül a New York-i kereskedők is megegyeztek 1765. október 31-én, hogy bojkottálják a brit termékeket, és ezzel is a bélyeg-törvény visszavonására próbálják szorítani a Parlamentet. Példájukat több városban is követték, amely események súlyosan fenyegették a brit gazdaságot, mivel az amerikai gyarmatok vásárolták fel az angol iparcikkek megközelítőleg 40%-át. Grenville-t a miniszterelnöki székben követő Rockingham márké mégis vonakodott a törvény visszavonásától. 1766-ban azonban egyre jobban nőtt a törvény

³⁷ A létrehozásának részletei nem tisztázottak, legkorábbi említések szerint 1765-ben már Bostonban és New Yorkban szervezkedtek. A Loyal Nine a Sons of Liberty megalakulását követően már nem működött, integrálódott a másik csoportba.

³⁸ BOYER, Paul S. et al: *The Enduring Vision. A History of the American People*, Heath and Company, Lexington, Massachusetts, 1990, 140.

³⁹ BAILEY, Thomas Andrew: *The American Pageant: a history of the republic*, Heath and Company, Lexington, Massachusetts, 1987, 96.

⁴⁰ MIDDLEKAUF, Robert: *The Glorious Cause: the American Revolution, 1763–1789*, Oxford University Press, Oxford, New York, 1985, 94.

visszavonását támogatók száma, és a Parlament márciusban végül hatálytalanította a bélyegtörvényt.⁴¹

Az amerikai gyarmatokon élők jelentős része tehát rendkívül negatívan fogadta a bevezetendő törvényt, és kemény ellenállás bontakozott ki ellene. A politikusok és a gyarmati gyűlések ellenállását azonban Grenville és a Parlament – néhány kivétellel, mint például Pitt – figyelmen kívül hagyta. Végül az aktív, radikálisabb ellenállás hozott eredményt, s a bélyegosztók lemondásának következményeképpen a törvény működésképtelenné vált.

Diszkusszió, kitekintés

Tanulmányomban a bélyegtörvényt megelőző események láncolatának (terjedelmi korlátok engedte kereteken belüli) részletes elemzésére törekedtem korabeli bostoni újságok vizsgálatával. Nemcsak másra helyezték a hangsúlyt a lojalista és a patrióta újságok írói az eseményekkel kapcsolatban, hanem más-más mértékben foglalkoztak az eseményekkel: rövid, négy-öt soros hírek is helyet kaptak a patrióta lapok hasábjain a hosszabb, az oldal harmadát is kitevő hírek között. Ezzel szemben a lojalista szemléletű újságok inkább kevesebb, de hosszabb írásokat közöltek a bélyegtörvény bevezetéséről és a hozzá kapcsolódó eseményekről, s rövid hírek ritkábban kaptak bennük helyet. Tehát a patrióta szellemű lapok több figyelmet szenteltek az események minden részletének közvetítésére, nagyobb jelentőséget tulajdonítva a brit Parlament intézkedéseinek, melyek szabadságuk korlátozására irányultak. Velük ellentétben a lojalista lapok kevesebbet írtak a fenti témákról (csak a nagyobb eseményekről), amiből arra a következtetésre juthatunk, hogy az olvasók tájékoztatását kevésbé tartották fontosnak.

A vizsgálat folytatását a jövőben kvantitatív és kvalitatív módszerekkel szeretném kiegészíteni: célom – többek között – a tarta-

⁴¹ BOYER, Paul S. et al: *The Enduring Vision. A History of the American People*, Heath and Company, Lexington, Massachusetts, 1990, 141.

lomelemzés segítségével számszerűsített információkból statisztika alapján, valamint a diskurzuselemzés eszköztárának felhasználásával további konklúziók levonása.